

KURBAN SAID

Ali & Nino

En kærlighedshistorie

OVERSAT AF

JUDYTA PREIS

OG

JØRGEN HERMAN MONRAD

FORLAGET VANDKUNSTEN

»Mod nord, syd og vest er Europa omgivet af hav. Det Nordlige Polarhav, Middelhavet og Atlanterhavet er kontinentets naturlige grænser. Magerøy betragter geograferne som det nordligste punkt, Kreta udgør det sydligste og øgruppen Dunmore Head danner den vestlige spids. Europas østlige grænse løber gennem det russiske kejserrige langs Ural, den krydser Det Kaspiske Hav og når til sidst Transkaukasien. Men her er der stadig uenighed. Mens nogle geografer regner området syd for de kaukasiske bjerge med til Asien, mener andre, især når de tager områdets kulturelle udvikling i betragtning, at det hører til Europa. Af jeres opførelse, kære elever, afhænger det altså, om vores by skal høre til det civiliserede Europa eller til det tilbagestående Asien.«

Vores lærer lo selvtilfreds. Men vi mistede fuldkommen pulsen, vi fyrrer elever i tredje klasse i det kejserlig-russiske, humanistiske gymnasium i Baku, Transkaukasien, når vi tænkte på alt det, vi burde vide, og på det ansvar, der hvilede på vores skuldre.

Et øjeblik tav vi alle, vi tredive muslimer, fire armeniere, to polakker, tre sekterere og en russer. Så rakte Mehmed Haidar, der sad på den bageste række, hånden op og sagde:

»Undskyld hr. lærer, men vi vil helst blive i Asien.«

Latteren rungede. Mehmed Haidar sad for andet år i træk på den tredje klasses bageste række. Og meget tydede på, at han ville komme til at sidde der et tredje år, og at Baku således ville blive liggende i Asien. I øvrigt havde elever fra den asiatiske del af Rusland, ifølge en ministeriel forordning, ret til at gå en klasse om, så mange gange det skulle være.

Adjunkt Sanin, der var klædt i en russisk gymnasielærers guldbroderede uniform, rynkede panden.

»Nå Mehmed Haidar, du vil altså helst forblive asiat? Rejs dig og kom herop. Kan du forklare mig hvorfor?«

Mehmed Haidar rejste sig, rødmede og sagde ingenting. Hans mund stod åben, han rynkede panden og så dumt frem for sig. Han kunne ikke få et ord frem. De fire armeniere, de to polakker, de tre sekterere og russeren morede sig højlydt over hans dumhed, men jeg rakte hånden op og sagde:

»Hr. lærer, jeg vil også helst blive i Asien.«

»Ali Khan Shirvanshir! Også dig! Godt, kom herop.«

Adjunkt Sanin skubbede sin underlæbe frem og forbandede indvendigt den skæbne, der havde forvist ham til bredden af Det Kaspiske Hav. Så rømmede han sig og sagde bistert:

»Kan du i det mindste argumentere for dit standpunkt?«

»Ja, jeg føler mig godt tilpas i Asien.«

»Jaja. Men har du nogensinde været i det rigtig vilde Asien, har du for eksempel været i Teheran?«

»Javel, forrige sommer.«

»Godt. Findes der dér nogle af den europæiske civilisations landvindinger, biler for eksempel?«

»Åh ja, det gør der skam, og de er endda ganske store. Tredive passagerer eller måske endda flere kan der være i dem. De kører ikke gennem gaderne, men fra by til by.«

»Det er busser og de kører, fordi der ingen jernbane er. Mangel på udvikling kalder man den slags. Sæt dig ned, Shirvanshir!«

De tredive asiater jublede og sendte mig bifaldende blikke.

Adjunkt Sanin var vred, men han sagde ingenting. Det var hans pligt at opdrage sine elever til gode europæere.

»Er der nogen af jer der har været i Berlin?« spurgte han pludselig.

Det var ikke hans dag: sektereren Maikov rakte hånden op og fortalte, at han som ganske lille havde været i Berlin. Han huskede endnu den uhyggelige, indelukkede atmosfære i metroen, de støjende S-banetog og en sandwich med skinke, som hans mor havde smurt til ham.

Vi tredive muslimer var dybt rystede. Seyd Mustafa bad endda om lov til at gå ud, blot det at tænke på skinke havde givet ham kvalme. Og dermed var diskussionen om Bakus geografiske tilhørsforhold til ende.

Det ringede ud. Lettet forlod adjunkt Sanin klasselokalet. Også vi fyre elever skyndte os ud. Det var det lange frikvarter og vi havde tre muligheder: at løbe ned i skolegården og slå med eleverne fra nabogymnasiet, der på deres skoleuniformer havde gyldne knapper og sløjfer, mens vi måtte nøjes med knapper af sølv, at tale højt med hinanden på det forbudte tatarsprog, som russerne ikke forstod, eller at løbe over gaden til den hellige Dronning Tamars pige-gymnasium. Jeg besluttede mig for det sidste.

I den hellige Tamars gymnasium gik pigerne i ærbare, blå kjoler med hvide forklæder gennem haven. Min kusine Aishe vinkede til mig. Jeg sneg mig ind gennem porten. Aishe gik hånd i hånd med Nino Kipiani, og Nino Kipiani var den smukkeste pige i verden. Da jeg havde fortalt dem begge om mine geografiske genvordigheder, rynkede den smukkeste pige i verden på den smukkeste næse i verden og sagde:

»Ali Khan, du er dum. Gud ske tak og lov er vi i Europa. Havde vi været i Asien, havde jeg jo været tilsløret og du ville slet ikke have kunnet se mig.«

Jeg overgav mig. Havde det ikke været for Bakus uafklarede geografi, havde jeg ikke kunnet se de smukkeste øjne i verden.

Jeg forlod dem og pjækkede resten af dagen. Jeg vandrede omkring i byens smalle gader, så skiftevis på kamelerne og på

havet, tænkte på Europa, på Asien og på Ninos smukke øjne og blev trist til mode. En tigger med et vansiret ansigt kom mig i møde. Jeg gav ham nogle mønter og han ville kysse min hånd. Forskrækket trak jeg den tilbage. Senere fortrød jeg og i to timer løb jeg omkring og ledte efter tiggeren, så han kunne kysse min hånd. Jeg skammede mig over at have fornærmet ham. Men han var som sunket i jorden og jeg undslap ikke mit samvittighedsnag.

Alt dette fandt sted for fem år siden.

Siden skete der alt muligt. Vi fik en ny rektor, der hver dag greb fat i kraven på os og ruskede os, for det var den eneste form for revselse, han havde lov til at foretage. Religionslæreren forklarede os nøje, hvor nådig Allah havde været, da han lod os komme til verden som muslimer. To armeniere og nok en russer kom til og to muslimer gik ud; den ene fordi han som sekstenårig blev gift, den anden fordi han under en ferie blev dræbt i en blodfejde. Jeg, Ali Khan Shirvanshir, var tre gange i Dagestan, to gange i Tbilisi, en gang i Kislovodsk, en gang besøgte jeg min onkel i Persien, og en gang var jeg nær ved at dumpe, fordi jeg ikke kunne skelne mellem gerundium og gerundiv. Min far talte først om det med en mullah, der mente, at latin var noget værre vås. Derpå iførte han sig alle sine tyrkiske, persiske og russiske ordener, tog hen til vores rektor, donerede et eller andet apparat til fysikundervisningen og så blev jeg alligevel rykket op. Som noget nyt hængte man på gymnasiet en plakat op, hvorpå der stod, at det var strengt forbudt at gå omkring med skarpladte revolvere. Senere blev der indført telefoner i byen og to biografer åbnede, men Nino Kipiani var stadig den smukkeste pige i verden.

Alt dette lakkede nu mod enden, kun en uge skilte mig fra studentereksamenen, og jeg sad hjemme på mit værelse og

grublede over det meningsløse i at lære latin, når man boede ved Det Kaspiske Havskyst.

Det var et dejligt værelse på anden etage i vores hus. Mørke tæpper fra Bukhara, Isfahan og Koshan dækkede væggene. Linjerne i tæppernes mønstre gengav haver og søer, skove og floder, sådan som de havde set ud i tæppevæverens fantasi – for lægmanden var de usynlige, men for fagmanden var de vidunderlige. Nomadekvinder fra fjerne ørkener havde i vilde tornekrat samlet urter til disse farver. Lange, smalle fingre havde presset saften ud. De sarte farvers hemmelighed er århundreder gammel, og det tager ofte et årti inden væveren har fuldendt sit kunstværk. Så hænger det dér på væggen, spækket med hemmelighedsfulde symboler, fuldt af jagtscener og ridderkampe, og med en sirlig indskrift langs borten, et vers af Firdausi eller et af Saadis visdomsord. De mange tæpper får værelset til at virke mørkt. En lav divan, to små perlemorsindlagte taburetter, en masse bløde puder – og mellem alt det, en mængde ganske overflødig, vestlig, videnskabelig litteratur: kemi, latin, fysik, trigonometri – fjollet stads opfundet af barbarer, der vil camouflere deres barbari.

Jeg klappede bøgerne i og forlod mit værelse. Den smalle glasveranda, der vendte ind mod gården, ledte op til husets flade tag. Jeg trådte ud på det. Derfra kunne jeg overskue min verden, den gamle bys tykke fæstningsmur og ruinerne af paladset med den arabiske indskrift over porten. Gennem gadernes virvar gik kamelerne med koder så sarte, at man fik lyst til at kærtegne dem. Foran mig hævede det plumpe, runde jomfrutårn sig, som man kunne læse om i rejseførere. Længere borte, bag tårnet, begyndte havet – Det uudgrundelige og blygrå Kaspiske Hav, og bag mig lå ørkenen – kantede klipper, sand og tornekrat, et roligt, stumt, uovervindeligt landskab, det smukkeste i verden.